

หมวดที่ ๔

ความรู้คู่ความดี

B014

๔.๑ ความดี / บุญ-ทาน

พระพุทธเจ้าสอนให้แข่งขันกัน **สอนให้แข่งความดี แต่ไม่ไปแข่งใคร**
เขามาดี แข่งดีไม่ได้นะ ... เรียนหนังสือสอบตกเรื่อย เขาสอบได้ ทำไมเราสอบตก
ต้องเร่งรัดพัฒนาทันที ให้ดีเหมือนเขา เราต้องพยายามให้ได้ที่หนึ่งเหมือนเขา **นี่**
พระพุทธเจ้าสอน **อย่าเข้าใจผิดว่าพระพุทธเจ้า สอนให้งอมืองอเท้า**
ไม่ใช่ ไม่ใช่...ไม่ใช่ไปอิจฉาเขา... แข่งกันดี อย่าไปแข่งเขามาดี **ดี**
ในตัว อย่าไปกลัวคนอื่น ต้องกล้าต้องดีในตัว เหมือนแสงไฟต้องสว่างในตัวเราเอง
พระอาทิตย์สว่างในตัวของมันเอง... พระพุทธเจ้าสอนให้ขยัน ดีความดีให้คนไทยเข้าใจ

อย่านอนตื่นสาย

อย่าหน่ายหากิน

อย่าหมิ่นเงินน้อย

อย่าคอยวาสนาให้มาหากเอง

เป็นไปไม่ได้ ต้องสร้างต้องทำขึ้นมาเอง

นอนนางานน้อย

กินบ่อยเงินหมด

มีเงินหน้าสด

หมดเงินหน้าแห้ง แล้งน้ำใจ

พระพุทธเจ้าสอนให้คนขยัน ไม่ได้สอนให้คนขี้เกียจ **คนที่ขี้เกียจนี้ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้าเลย** คนขี้เกียจนี่นอกประเด็นวงศาสนา ๕

☐ ถ้าท่านรับราชการต่างพระเนตรพระกรรณขององค์พระราชา **ท่านถวายพระราชกุศลทุกวันเถอะ** ท่านจะเจริญในยศถาบรรดาศักดิ์ ถึงท่านไม่มียศตำแหน่งสูง ท่านจะไม่ใช่ใหญ่เป็นโต ผลบุญจะมีมาถึงลูกท่านได้ ๕

☐ เวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวายสังฆทาน **พระองค์ทรงจบทุกครั้ง...** พวกเราจะถวายอะไร ก็จบกันเสียบ้างนะ บางทีภรรยาให้สามีจบ สามีรำคาญไม่ยอมจบ ระวังท่านจะไม่ได้บุญ ๕

☐ **ใครตั้งใจทำความดี** หันเข้าหาอัมมะ **อย่าไปกังวลเรื่องปากโลก** ให้เราดีขนาดไหน **หากไม่ถูกกิเลสเขา** เขาไม่ชอบ เขาไม่เข้าใจ เขาก็ตำหนิเราทำอะไร เรารู้ด้วยตนเอง **ดีหรือชั่ว** ไม่ได้อยู่ที่เขาว่า **อยู่ที่เราทำเอง**

ทั้งหมด เราสู้ของเราเอง บริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ เป็นของเฉพาะ
ตน ใครจะทำให้ตนบริสุทธิ์ไม่ได้ ตนทำเองทั้งสิ้น ฯ

(เขียนไว้ที่ต้นไม้ในวัด : ผู้รวบรวม)

☐ สร้างความดีต้องมีอุปสรรค ท่านทั้งหลาย อย่างน้อยเนื้อต่ำใจนะ
สร้างความดีมากเท่าไร อุปสรรคมาขัดขวางมากเท่านั้น ต้องสู้ต่อไป
เพื่อใช้หนี้เขา เพราะคนเราเกิดมาเพื่อสร้างความดี ใช้หนี้กรรมเก่า
ฯ

☐ ถ้าเรา สร้างความดีมากเท่าไร เจ้ากรรมนายเวร มักมาตามให้เราชดใช้
เหมือนพ่อค้าแม่ค้า ร้านค้า ยิงขายดิบขายดี เจ้าหนี้มาทวง ถ้า
เราขายไม่ได้ ไม่มีสตางค์เลย ไม่มีใครมาทวง ไม่มีใครมาขอแน่
ๆ ฯ

☐ การทำความดี มีได้ทุกโอกาส ความประมาท ทำให้พลาด
จากความดี ฯ

☐ ความดี ทำยาก ความชั่ว ทำง่าย

ความดี เป็น ศัตรูของชีวิต

ความดี ต้อง มีอุปสรรค

ความดี ต้อง มีคนอิจฉาริษยา

สร้างความดี ลงทุนความลำบาก

สร้างความชั่ว ลงทุนความสบาย กินสบาย นอนสบาย ไม่เอางานเอาการ
กำลังชั่ว โดยไม่รู้ตัว ๗

☐ **โannonาถวาสนานิจจาเอ่ย เราเกิดมาทำไม เกิดมามีกรรม เกิดมา
ทำอะไรเล่า ก็เกิดมา สร้างความดี ใช้หนีกรรมเก่า ไม่ยอมชดใช้ ยัง
ปฏิเสธทุกข้อหาอีกหรือ ๗**

☐ **เลี้ยง ช้าง ม้า วัว ควาย ไว้ใช้งาน เลี้ยงสังขารร่างกาย ไว้สร้างความดี
ใช้หนีเขา ๗**

☐ **ความดี** ให้ความ **อึดใจ** ในเบื้องหลัง ให้ความ **สมหวัง** ในเบื้องหน้า
ความชั่ว ให้ความ **ขุ่นใจ** ในเบื้องหน้า ให้ความ **ผิดหวัง** ในเบื้องหน้า ๗

☐ ทำ **ความดี** ต้อง ถูกตัว **บุคคล** ถูก **สถานที่** ถูก **เวลา** ต่อเนื่องกัน
เสมอต้นเสมอปลาย คนนั้นจะได้รับผลดี ๑๐๐% และจะเอาดีในชาตินี้ได้
แน่นอน ไม่ต้องรอดูถึงชาติหน้า ๕

☐ การกระทำใด ๆ ที่เป็นไปโดยต่อเนื่องนี้ ของเล็กของน้อยก็เป็นของใหญ่ บุญ
น้อยก็เป็นบุญมาก **ทำดีไม่ได้ผล** เพราะทำตน ลุ่ม ๆ ดอน ๆ **ทำดีที่ได้ผล**
เพราะทำตน สม่ำเสมอ ๕

☐ **ทำความดี**

เบื้องบน **จะร้อนถึงจักรินทร์เทวราช**

เบื้องต่ำ **จะร้อนถึงพญานาคา**

ทำความชั่ว จะร้อนถึงยมบาล ๕

☐ ท่านอย่าเข้าใจผิดว่า สร้างความดีแล้ว เวรกรรมไม่ตามสนอง ตรงกันข้าม **ยิ่ง**
สร้างความดี ยิ่งกรรมมาขัด มารไม่มี บารมีไม่เกิด สร้างความดี ต้องมี
อุปสรรค เพราะเหตุใด คือ **กรรมมาทวงหนี้** ๕

☐ **ไม่ผู้ใคร ไม่หนีใคร สร้างความดีเอาไว้** ดูซิมันจะดีไหม... ความดีจะมีอุปสรรค **ถ้าเราสร้างความดี ต้องมีคนด่า คนว่า** ต้องทนต่อไป ๕

☐ แม่บ้านชาวสิงคโปร์ ลูก ๕ คน สวดมนต์บูชาพระสม้าเสมอ แต่บ้านไม่มีความสุข สามีชอบเล่นมั่ว เงินทองไม่พอใช้ ลูกชายคนโตก็มีปัญหาหนัก หลวงพ่อบอกว่าเป็นกรรมจากอดีตที่แม่เคยทำไม่ดีไว้ เมื่อมาทำดีไหว้พระสวดมนต์ **กรรมจึงมาให้ผลเร็ว** แต่ตัวเองคิดว่าไม่ได้ผล จึงเลิกสวดมนต์ ไม่บูชาพระ ถ้าทำความดีไปเรื่อย ๆ ต่อไปจะดีขึ้น **ให้อดทน ทนทุกข์ทรมานไปก่อน ๕**

(เรื่องนี้เป็นนิทานอุทาหรณ์ สำหรับท่านผู้ทำความดีมานาน แต่ยังประสบเคราะห์กรรม ไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ ก็เลยท้อใจ ตัวอย่างนี้ คุณซุ้งอ บ้านทีกไว้สมัยบวชเป็นชี เมื่อหลวงพ่อไปสิงคโปร์ : ผู้รวบรวม)

☐ คนเราจะยากดีมีจน **เขาไม่ได้วัดความเป็นคนดีที่บ้านใหญ่บ้านโต จะมียศฐาบรรดาศักดิ์ เป็นรัฐมนตรี เป็นนายพล เป็นเจ้าเมือง** แล้วเป็นคนดี เห็นจะไม่ใช้วิสัยของนักปราชญ์ เขาดูคนที่ข้อปฏิบัติ **ดูคนดี เขาดูที่ละความชั่วได้ไหม** ถ้ายังไม่ละความชั่ว ยังมัวสูมอบายมุข หาความสนุกในสังคม จะมีเงินก็ร้อยล้าน ก็ไม่ใช่คนดีมีปัญญา... **วัดคนวัดด้วยคุณธรรม ๕**

● **บุชา ทรัพย์** ไปไหนมี **ความสะดวกสบาย**

บุชา **ชื่อเสียง** ไปไหนมี **คนไว้ใจให้ความเคารพเชื่อถือ**

บุชา **ความรัก** ไปไหนมี **คนเมตตา** ฯ

● **ไหว้ครู ๕ อย่าง คือ**

๑. **สักการะ** ครู เอาใจใส่ครูบาอาจารย์

๒. **เคารพ** ครู มั่นใจต่อครูบาอาจารย์

๓. **บุชา** ครู ปฏิบัติบุชา ปฏิบัติตามคำสั่งสอน

๔. **นับถือ** ครู ยึดถือไว้ ยึดเหนี่ยวข้อปฏิบัติที่ดีไว้เป็นแบบอย่าง

๕. **เชื่อฟัง** ครู นำคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ไปชี้แนะแสดงเหตุผลแก่
ครอบครัวและคนทั่วไป ฯ

● **เราก็แผ่เมตตาด้วยความดีของเราจากกรรมฐาน ไม่มีอะไรดีกว่า **ความดี****
อันดับหนึ่ง คือ บุญในตัวเอง สร้างบุญให้ตัวเอง คือ กรรมฐาน ที่
นำเงินไปทำบุญวัดในวัดนี้ นั่นบุญประเภทสอง ฯ

● **พระพุทธเจ้า สอนคนชั่วให้เป็นคนดี สอนคนดีให้ดียิ่งขึ้น** สิ่งใดที่
ไม่ดีต้องปรับปรุงแก้ไข ทำให้มันดี การที่บางคนบอกว่า **ทำชั่วได้ดี ทำดีได้ชั่ว** ก็

ถูก คนเราจะดีได้ด้วย **ทำที่ชั่วให้ดี ส่วนที่ดีอยู่แล้ว อย่าไปทำให้เสียหาย**
เลย ๕

๑ **ซื้อกินไม่หมด คดกินไม่นาน** โลกมาก ลากหาย เมื่อหลายสิบปีก่อน หลวงพ่อไปประชุมที่วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ มีเด็กชายประมาณ ๑๐ ขวบ มีน้องอีก ๔-๕ คน พ่อเป็นจับกัง แม่รับจ้างทำสวน เก็บกระเป๋าสตางค์ของชาวต่างชาติได้ในกระเป๋ามีเงินอยู่เกือบ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ไปบอกให้พ่อแม่นำไปแจ้งความที่โรงพักเป็นหลักฐาน และประกาศหาเจ้าของ ต่อมาเจ้าของเขามารับเอาไป และได้ให้เงินรางวัลแก่เด็กชายคนนั้น เป็นจำนวนถึง ๕,๐๐๐ บาท (สมัยนั้นค่าแรงวันละ ๔๐ บาท) แต่เด็กไม่รับ เพราะทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่หวังผลตอบแทน ทำให้ชาวต่างชาติคนนั้นซาบซึ้งใจมาก เมื่อกลับไปแล้วก็ยังระลึกถึง จึงกลับมารับเด็กชายคนนั้นไป พร้อมทั้งน้อง ๆ อีก ๔-๕ คน อุปการะเลี้ยงดู ส่งเรียนหนังสือหมด ปัจจุบันเด็กคนนั้นจบปริญญาเอกอยู่วอชิงตัน ๕

(ตัวอย่างประกอบคำสอน นี้มีมาก ขอยกมาตัวอย่างเดียว หากใครปฏิบัติตาม คำสอนนี้ เหมือนคนโง่ แต่ผลสุดท้ายจะได้ดีทุกอย่าง : ผู้รวบรวม)

๑ บุญ แปลว่า **ความสุข แต่ความสุขที่จะได้นั้น ต้องไม่ทำให้ใคร มีทุกข์** ไม่เอาความทุกข์ไปให้เขา แล้วเอาความสุขเขามา ก็หาмиได้... ความสุขได้จากการชำระใจ ทำใจให้สะอาดหมดจด และ **กำจัดความชั่วออกจากตัว** ได้เมื่อไร **นั่นแหละถึงจะเป็นบุญ** ๕

☐ บุญที่แท้จริงและถูกต้องนั้น คือ บุญสงเคราะห์ตัวเอง (ปฏิบัติธรรม) เป็นบุญประเภท ๑ แต่การทำบุญ ถวายสังฆทาน ถวายปัจจัย เป็นบุญประเภท ๒ ...ถ้าสงเคราะห์ตัวเองไม่ได้แล้ว ไหนเลยจะไปสงเคราะห์คนอื่น ปัจจัยก็ไม่พอจะเลี้ยงชีพ เงินทอง ก็ไม่พอจะส่งลูกเรียนหนังสือ ไปสงเคราะห์ที่โน่น สงเคราะห์ที่นี่ ทำบุญที่โน่น ทำบุญที่นี่ ทัวร์บุญกันเหลือเกิน ไม่นึกถึงลูกเต๋ากันเลยนะ ไม่ดูแลลูกเต๋ำ ไปทัวร์บุญกัน น่าจะทัวร์อารมณ์ตัวเอง ๕

☐ พระพุทธเจ้าสอนว่า บุญกุศลนั้น คือ ความสุขความเจริญของชีวิต ทำแล้วสบายอกสบายใจ ทำแล้วก็ชื่นอกชื่นใจในบุญกุศลที่ตนทำ ศรัทธาตัวนี้ ไม่ใช่ศรัทธาแบบเอาเงินเอาทอง ไปทำบุญให้หมด แต่ศรัทธานั้นต้องมีเหตุผล ไม่ได้สอนให้ศรัทธาเอาเงินทองไปถวายวัดวาอารามต่าง ๆ ทั่วไป พระพุทธเจ้าไม่ได้สอน ที่มาสร้างวัดวาอารามต่าง ๆ สร้างด้วยศรัทธา แต่การสร้างวัดสร้างวาหรือสร้างอะไรต่าง ๆ ขอบรรยายให้เข้าใจ ไม่ใช่เรื่องของพระ เป็นเรื่องของฆราวาส เป็นเรื่องของผู้ที่บำเพ็ญบุญบำเพ็ญประโยชน์ของเขาเท่านั้นเอง ที่เขามีศรัทธาพอจะทำได้โดยไม่เดือดร้อน และไม่ขัดข้อง แต่ไม่ใช่เรื่องของพระสงฆ์องค์เจ้า ต้องไปป่าวประกาศให้เขามาทำบุญสุนทานก็หาเป็นเช่นนั้นไม่ ๕

☐ ท่านจะทำบุญ ต้องละบาปให้ได้ ถ้าละบาปไม่ได้แล้ว ท่านจะไม่ได้บุญ **มา**
ทำบุญแต่ไม่ได้บุญ เพราะท่านไม่ละบาป บาปอยู่เต็มกระเป๋าคือแล้วบุญ
จะมีทางเข้าไปได้อย่างไร **ขอฝากไปคิดโดยทั่วกัน ๙**

☐ การให้ทานนั้น พระพุทธเจ้าก็จำกัดความไว้ว่า

๑. บุญนั้น **เจตนาใหม่**

๒. เจตนาทำแล้ว **ได้ประโยชน์แก่ส่วนรวมใหม่**

๓. ทำไปแล้ว **เดือดร้อนแก่คนทำใหม่ ๙**

☐ **งาม ๔ ที่ ดี ๔ แบบ กตัญญู ๔ อย่าง**

งาม ๔ ที่

๑. แต่งกายงาม

๒. อวัยวะงาม

๓. กิริยามารยาทงาม

๔. น้ำใจงาม

ดี ๔ แบบ

๑. ซาติตระกูล

๒. ทรีพย์

๓. วิชาความรู้ความสามารถ

๔. ศีลธรรม

กตัญญู ๔ อย่าง

๑. บุคคล (พ่อแม่ ครูอาจารย์ ฯ)
๒. สถานที่ (แหล่งให้วิชาความรู้ ฯ)
๓. เครื่องอุปกรณ์ใช้สอย
๔. ตัวเอง (รักษาความดี)

☐ ใครมี **พระคุณ** กับเราต้องจำไว้ สมองพระคุณได้ก็สมองไป ถ้ายังทำไม่ได้ ก็เอาไว้ก่อน โอกาสหน้าค่อยทดแทน ฯ

ความสำเร็จในชีวิตต้องอาศัย **บุญวาสนา** ฯ

คนไร้ **บุญวาสนา** จะขี้เกียจสร้างความดี ฯ

คนไร้ **บุญวาสนา** เหมือนต้นไม้ไร้ใบ ผลก็ไม่มีไป ไส้ก็ไม่เดิน

คนมี **บุญวาสนา** จะไม่ลืม **พระคุณ** คน ฯ

คนที่ **กตัญญู** ต่อผู้มี **พระคุณ** จะเป็นคนที่มี **บุญวาสนา** ฯ

คนมี **บุญวาสนา** จะเจริญก้าวหน้า ต้องมีความ **กตัญญู** ฯ

คนไม่มี **กตัญญู** ไปไม่รอด ไร้**บุญวาสนา** ฯ

☐ ขาดกตัญญูกตเวทิตาธรรม คนเราจึงเอาดีไม่ได้ ฯ

☐ คนไร้ **กตัญญู** ไม่รู้จักพระคุณคน เอาดีไม่ได้

☐ คนดีมีปัญญา จะรู้ **บุญคุณ** คน ๆ

☐ **น้ำพระคุณ** ชุ่มเกล้า ทุกเช้าค่ำ

หล่อด้วย **น้ำเมตตา** จะหาไหน

เหมือนน้ำค้างเย็นหล้าจากนภาลัย

ยังไม่เย็นล้า เท่า **น้ำพระคุณ** ๆ

☐ คนเราเป็นหนึ่งกันทั้งนั้นแหละ **หนึ่ง**อะไรหนอที่ใช้ไม่มีหมด **หนึ่ง**

บุญคุณนะ เพราะฉะนั้น เราจึงไม่ลืม **พระคุณ** บิดา มารดา **พระคุณ**

อุปัชฌาย์อาจารย์ **พระคุณ** สถานที่ **พระคุณ** แห่งให้เกิดวิชา **พระคุณ** แห่งให้

เกิดความคิด จะไม่ลืม **พระคุณ** ตัวเองว่า **ตัวเราเกิดมายาก** ต้องสร้าง

ความดีใช้หนี้ตัวเอง ๆ

- ☐ **อยาก รวย ต้องหมั่นทำ ทาน**
- อยาก สวย ต้องหมั่นรักษา ศิล**
- อยากมี ปัญญา ต้องหมั่น ภาวนา**
- อยาก อายุยืน ต้อง แม่เมตตา ฯ**

☐ **หาเช้ากินค่ำ หาคำกินเช้า เพราะยากจนเงินทอง เมื่ออดีตชาติไม่ได้ทำทานมา... สติดี สัมผัสปัญญาดี เจริญกรรมฐานดี แต่ไม่ได้ทำทาน ไม่ได้ช่วยเหลือใครเลย มาในชาตินี้ ถึงเกิดมาเป็นลูกขอทาน แต่ก็**มีปัญญา...** ไปเกิดบ้านคนจนก็จริง แต่ว่ามีปัญญา มีสติดีตลอดเวลา เพราะเขาฝึกมา แต่เขาไม่ได้ทำทาน การกุศลไว้ **นี้แหละบุญกุศลจึงไม่เท่ากัน ฯ****

คนที่ไม่มีดวงการศึกษา ต้องพยายามปลุกฝังศรัทธา **ใช้ความพยายามและอดทน อาจจะทำให้เหนื่อย แต่ก็สำเร็จได้** ส่วนคนที่อดีตชาติเคยเรียนมาแล้ว (มีความรู้หรือมีการศึกษา) ในชาตินี้จะเรียนรู้อะไร ได้เร็ว **(มีดวงการศึกษา) ฯ**

☐ **บางคนเกิดมาแต่ชาติก่อน นิสัยดีมีปัญญา มาเกิดในโลกมนุษย์อีก เขาก็จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง ถึงแม้ จะเกิดใน บ้านยากจน ก็สามารถ**

เป็นรัฐมนตรี หรือ เป็นใหญ่เป็นโตได้ เพราะสติปัญญาที่สร้างมา
แต่ชาติก่อน ฯ

● คุณยายอายุ ๑๐๔ ปี ไม่ได้แต่งงาน ได้เพื่อนบ้านช่วยเหลือสุขสบายดี ทุกวัน
ตื่นเช้า ก็สวดมนต์ไหว้พระ ตักบาตร ถือนศีลสวดมนต์ภาวนา ตัก
ข้าวใส่บาตรทัพพีแรก คิดถึงพระคุณพ่อแม่ ตั้งแต่วัยรุ่นไม่ได้หนีกรอ
กว่า จะรอลูกหลานมาเลี้ยงดู **อิจฉาเรามีจิตใจดี มีเมตตาต่อทุกคน
ต่อเมื่ออายุมาก ก็ไม่ลำบาก** ซึ่งก็จริงตามยายคนนี้เขาว่า ฯ

● เมื่อเวลาจะปล่อยเขา (ปลา) ลงน้ำว่า จงไปอยู่เป็นสุขเป็นสุขเถิด เราปล่อยชีวิต
เจ้าแล้ว เราช่วยชีวิตเจ้าให้ยังยืนต่อไปแล้ว เจ้าจงไปอยู่สุขเป็นสุขเถิด เจ้ากรรมนาย
เวร ขอให้มารับส่วนกุศล ในการปล่อยชีวิตในครั้งนี้ด้วย ฯ

(น่าจะนำไปประยุกต์ใช้กับการปล่อยสัตว์อื่น ๆ ได้ : ผู้รวบรวม)

● **ชีวิตเราเราก็รัก ชีวิตเขาเขาก็รัก** จงอย่าใจดำอำมหิตเหี้ยมโหด
ทารุณดุร้าย ฆ่าสัตว์ตัวเป็นให้จำตาย สงสารเขา ควรเห็นอกเห็นใจกันเถอะ ทรัพย์
สมบัติของเราเราก็รัก **ทรัพย์สมบัติของคนอื่นเขาก็รักของเขา** ถ้าได้ของ
เขามากก็คืนเจ้าของเขาเสีย นี่เป็นคุณธรรม **เป็นพลเมืองดี** ของประเทศชาติ **เป็น**

คนดี ในพระพุทธศาสนา และ **เป็นลูกที่ดี** ของพ่อแม่ **เป็นศิษย์ที่ดี** ของครูบาอาจารย์ **จึงเป็นคนดีในสังคม** ๕

❑ **ใครอยากรอยให้ตักบาตรทุก ๆ วัน** ไม่ต้องสนใจว่า จะเป็นพระเกี้ยวหรือพระปลอม หรือเป็นพระที่ไม่บริสุทธิ์ อย่าไปสนใจ ชั่วช้างี่เง่าข้างสงฆ์ **เมื่อเราตั้งใจตักบาตร** ข้าวหลุดจากทัพพีเรา **ลงก้นบาตรพระ** เราก็ได้บุญแล้ว **และ** **อย่าไปนั่งรับพรข้างถนน** เป็นบาปทั้งพระทั้งโยม พระพุทธเจ้าไม่เคยสอน เข้าใจคำว่า **บิณฑบาตรโปรดสัตว์ผิดไปหมด** ๕

❑ **ถ้าจะทำบุญหรือทำทาน** ด้วยการให้เงินใครเขาไป **ไม่ต้องคิดว่าเขาจะเอาไปทำอะไร** ถ้าเขาเอาเงินนั้นไปทำให้เกิดประโยชน์ **เราจะได้บุญสองต่อ** แต่ถ้าเขาเอาไปทำไม่ดี เช่น **กินเหล้า เล่นการพนัน** เราก็ได้ต่อเดียว **ต่อจากนั้น เขาก็รับกรรมไป** ๕

❑ **การก่อพระเจดีย์ทรายข้าวเปลือกในวัด** สร้างกุฏิถวายสงฆ์เป็นสิ่งมหานาม บวชแล้วเจริญวิปัสสนากรรมฐานแล้ว **อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว** สามารถ **ลดหย่อนผ่อนโทษ** ให้ญาติที่รับกรรมในเมืองนรกได้ ๕

๑ **ศีลกับทานเป็นของคู่กัน** จะทำบุญทำทานที่สมบูรณ์แล้ว จึงต้องมีศีลก่อนเสมอ **ศีลเป็นพลังส่งผลบุญ – ทานให้สูงขึ้น** ทำแต่บุญทานอย่างเดียวไม่มีศีลแล้ว ไม่มีพลังส่งผล ศีลเท่านั้น เป็นกำลังส่งผลบุญทาน ให้เกิดผลทั้งในโลกนี้และต่อไปได้

บุญ-ทาน เหมือนไป **เรือพาย**

ถ้า **มีศีลสนับสนุน** เหมือนไปโดย **รถยนต์**

ถ้า **มีภาวนาแล้ว** เหมือนไป **เครื่องบิน** ถึงรวดเร็วทันใจ ต่างกันโดยวิธีนี้

๙

๑ **เวลาถวายข้าวพระพุทธเจ้า** เช่น ในงานศาสนพิธี ควรจัดให้มากเข้าไว้ ให้สมพระเกียรติ **มิใช่จัดแบบไหว้เจ๊ว็ด** ลูกศิษย์พระพุทธเจ้า มาร่วมงานทำบุญ มีเยอะ **ทำอะไรให้เหลือกินเหลือใช้ อย่าหวงกันกิน** ๙

๑ ลักษณะ	ผู้ที่มี	ใจดี
คือผู้มี	เมตตา	อัชฌาสัย
อยากให้ผู้	อินดี	สุขใจ
กรุณา	อยากให้	ได้พันทุกข์

มีไมตรี   เผื่อแผ่   แก่ผู้อื่น

ใจซมชื่น   อยากรู้ให้   เขาได้สุข

ไม่ซ้ำเติม   ผู้ใด   ให้ได้ทุกข์

มีแต่ปลุก   ปลอบใจ   เมื่อภัยมา

ไม่เหี้ยมโหด   โกรธชู้   แก่ผู้น้อย

เลี้ยงใช้สอย   อาริรัก   ปีนหน้าหนา

ไม่อาฆาต   มาดร้าย   ใจเมตตา

มีแต่ความ   กรุณา   ปราณี้กัน

ผู้ใดทำ   ผิดพลาด   อาจก่อเขิน

ช่วยกลบเกลื่อน   ทำเป็น   ไม่เห็นชั้น

ของผู้ใด   ตกเรี่ย   เสียหายครัน

ช่วยป้องกัน   คินให้   ด้วยไมตรี

ไม่เยาะเย้ย   สบประมาท   ผู้พลาดผิด

มิตรจิต   มิตรใจ   ไม่ข่มขี้

ทั้งกายใจ   วาจา   มีทำที่

มิได้มี   ที่แสดง   กลั่นแกล้งเอย ฯ

๑๐. **ปฏิบัติให้ดู ทำให้ดู** เป็นกิจกรรมที่หลวงพ่อบริกรรมปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ **สอน** **แทนคำพูด** ได้แก่

๑. **วันกัตถุญญ** ๑๕ เมษายน ของทุกปี หลวงพ่อบำเพ็ญกุศลอุทิศถวาย
อดีตเจ้าอาวาสวัดอัมพวันทุกองค์ ทำบุญเลี้ยงพระให้โยมแม่เป็นประธาน
ให้ทานคนแก่คนแก่ ผู้สูงอายุที่อยู่รอบวัด พิธีรดน้ำดำหัวและสร่งน้ำพระ
ก่อนหน้านี้หนึ่งวันจะให้ทานเด็ก ๆ
๒. **วันเข้าพรรษา** หลังเข้าพรรษาวันหรือสองวัน หลวงพ่อบำเพ็ญพระภิกษุ
ทั้งหมด ไปกราบนมัสการพระผู้ใหญ่ทั้งที่มีชีวิตอยู่ และ ล่องลับไปแล้ว ใน
จังหวัดเป็นประจำทุกปีไม่ขาด
๓. **วันคล้ายวันเกิด** หลวงพ่อบำเพ็ญตักบาตรพระทั้งวัด และ หลวงพ่อบำเพ็ญ
ทานทุกครั้ง ใส่บาตรกับพระทุกองค์ ประทับใจมาก ตั้งใจจะบันทึกภาพนี้
แต่มีผู้ทักท้วงว่า คนภายนอกไม่เข้าใจ จะคิดว่า หลวงพ่อไหว้พระลูกวัด ก็
เลยไม่ได้ถ่าย
๔. **วันปิยมหาราช** ที่หน้าพระบรมรูป จะมีเครื่องทองน้อย แจกันขนาด
ใหญ่หลายอัน พร้อมดอกกุหลาบสีชมพู พานพุ่มเป็นเครื่องบูชา และผลไม้
นานาชนิดจำนวนมากมาตั้งถวาย ส่วนในศาลาก็จะตั้งโต๊ะหมู่บูชา มีพระ
รูปสมเด็จพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว หลังโต๊ะหมู่จะตั้งพระบรมสาทิสลักษณ์
ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หลวงพ่อ
จะเป็นประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ลูกศิษย์จุดธูปเทียนบูชา

สมเด็จพระพนรัตน์ฯ และมหाराชทั้งสาม หลังจากนั้นจะทอดผ้าบังสุกุลแด่
พระสงฆ์ ๑๐ รูป โดยให้ลูกศิษย์ที่มาร่วมงานเป็นผู้ทอด เมื่อพระสงฆ์
พิจารณาแล้ว ผู้มาร่วมงานก็กล่าวบูชาพระ กราบอาราธนาศีลและรับศีล
พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา แล้วลูกศิษย์อีกชุดหนึ่งก็ถวายเครื่องไทยทาน

แต่ก่อนที่จะเริ่มพิธี หลวงพ่อได้กล่าวสวดดีพระราชาประวัติพระราชากรณียกิจของ
สมเด็จพระปิยมหาราช ตลอดจนสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเจ้าตาก
สินมหาราช และยังได้กล่าวถึงลายพระหัตถ์ในเจดีย์วัดใหญ่ชัยมงคล กับในถ้ำที่
จังหวัดนครศรีธรรมราชของพระมหाराชทั้งสองพระองค์ ตามลำดับ

๕. วันเฉลิมพระชนมพรรษาของล้นเกล้ารัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และวันคล้ายวันพระราช

สมภพของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หลวงพ่อ

และคณะสงฆ์วัดอัมพวัน สวดพระธรรมจักรฯ ถวายเป็นพระราชกุศล ไม่
เคยขาด

นอกจากนั้นยังมีวันขึ้นปีใหม่ วันลอยกระทง วันผืนแผ่นดินไทยฯ ผู้ที่ไปร่วมงาน
จะมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของวันดังกล่าวอย่างชัดเจน ฯ

(ไม่นับรวมวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งเป็นกิจของชาวพุทธอยู่แล้ว)

๔.๒ หน้าที่การงาน

สร้างความดีถวายพระเจ้าอยู่หัว

ไม่ใช่ไปกินเหล้าถวายพระ

เจ้าอยู่หัว แล้วราชการว่าอย่างไร เอาแก้วเหล้ามาแล้วถวายพระพร **กินเหล้าถวายพระพรมีที่ไหน** นี่หรือถวายเทิดพระเกียรติ ถวายพระราชกุศล **ไม่ถูก** ถ้ามีลูกหลานสอนให้เข้าใจ... **ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข** มหาบพิตร พระราชสมภารเจ้า ท่านจะทรงพระเกษมสำราญอย่างยิ่ง ถ้า**ประชาชนไม่มีความสุข**เลย มีแต่ความทุกข์ยากเดือดร้อน เกิดโจรกรรมอาชญากรรมมากมาย ท่านจะทรงพระเกษมสำราญได้อย่างไร... เราทั้งหลายข้าราชการต้องต่างพระเนตรพระกรรณขององค์พระราชา ต้อง**ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นนิจ ขยันประหยัดให้มัน หั่นหลังให้อบาย** ๕

☐ พระพุทธศาสนา ไม่ได้สอนให้คนอยู่เฉย ๆ แต่สอนให้คนอย่าอยู่ว่าง ให้ประกอบกิจการงาน ให้มีคุณภาพ **คนเราถ้ามี ธรรมะ มีศีล สมาธิ ปัญญา จะมีความขยันหมั่นเพียรตลอดรายการ คนมีคุณธรรมจะรับผิดชอบ จะทำงานได้มากขึ้น** ๕

☐ **คนที่มีศีล มีธรรมนั้น** จะซื่อสัตย์สุจริต เป็นนิจขยัน ประหยัดให้มัน หั่นหลังให้อบาย จะทำอะไร ก็มีเหตุ มีผล มีสิ่งจะวาจาไม่โกหก ไม่พูดเท็จส่อเสียด คนมีศีลนะ มีคุณภาพ ก็ขอเจริญพรว่า ชีวิตมีคุณภาพ ชีวิตมีค่า เวลาที่มีประโยชน์ ๕

☐ จงว่างกิเลส อย่าว่างงาน

ชีวิต มีค่า เวลา มีประโยชน์

ชีวิต ไม่มีค่าเวลา ไม่มีประโยชน์ ฯ

☐ ชีวิต คือ งานบันเทิงใจ จงทำงานให้สนุก มีความสุขในการทำงาน บางคนเลี้ยงงานเก่งนัก เรียนสูงแล้ว เลี้ยงงานเก่ง ชีวิตมักจะอาภัพ ฯ

☐ สอนลูกหลานไว้ ขยัน อย่างเดียวเอาตัวรอด ไปไหนอย่าขี้เกียจ ไปไหน ขยันไว้ก่อน อย่าขยัน นอกหน้าที่การงาน ฯ คนมีคุณธรรมจะ ขยัน ตลอดกาล ฯ

☐ ในฐานะเป็น ผู้ใหญ่ อยู่กับผู้ย่อย ต้องมี เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ต่อผู้ย่อย

ในฐานะเป็น ผู้ย่อย อยู่กับผู้ใหญ่ ต้องมี กตัญญูกตเวทิตาธรรม ต่อผู้ใหญ่ ฯ

☐ นิ้วเท่ากัน จับอะไรไม่ได้ ถ้าชิ้นส่วนนาฬิกาเท่ากัน นาฬิกาก็เดินไม่ได้

☐ **คนเป็นใหญ่เป็นโต** จะอ่อนน้อมถ่อมตนตั้งแต่เด็ก ไม่ค่อยจะเถียงใคร ๆ

คนมีแววจะเป็นใหญ่เป็นโต **จะอ่อนน้อมถ่อมตน** ตั้งแต่เป็นเด็ก ๆ

เป็นผู้น้อย ไปลา มาไหว้ **อ่อนน้อมถ่อมตน** ๆ

ใ้การอ่อนน้อมถ่อมตน ชีวิตจะปั่นป่วนหาดีบ่มีได้ ๆ

คนดี **มักอ่อนน้อมถ่อมตน** ไม่มีเรื่องกับใคร ๆ

คนมีธัมมะ **จะ อ่อนน้อมถ่อมตน** ๆ

คนมีคุณธรรม **จะ อ่อนน้อมถ่อมตน** ต่อท่านผู้ใหญ่ ๆ

☐ **สำหรับฆราวาส** ยืนลุก ยืนรับ ยืนคำนับผู้บังคับบัญชา แสดงฐานะต่อผู้ใหญ่

เป็นผู้น้อยอย่านิ่งดูตาย เราเป็นผู้น้อยครับ อย่าลืมเคารพผู้ใหญ่ ๆ

☐ **เป็นผู้ใหญ่ต้องดี** ผู้น้อยจะได้ดี คนเสมอกันจะได้อุปถัมภ์

บำรุง จึงจะก้าวหน้า ถ้าผู้ใหญ่ไม่ดี ผู้น้อยดี มันจะเป็นเสียดจัญไร **ผู้ใหญ่**

ไม่เอาไหน ผู้น้อยอยากทำความดี **ผู้ใหญ่ไม่ดี** ผู้น้อยจะไหวหรือ ๆ

☐ **ผู้บริหารโปรดเมตตา** ให้กำลังใจผู้ช่วย งานท่านจะเดิน งาน

ท่านจะเร่งก้าวหน้า ถ้าคอยจับผิดไม่ให้กำลังใจผู้ช่วย **ผู้ช่วยหมดกำลังใจ**

**งานท่านจะไม่เดิน ... ไก่ต้องมีชน คนต้องมีพวกฉันใด บ้านต้องมีบันได เป็น
ผู้ใหญ่ต้องมีบริวารฉันนั้น มีสิ่งต้องมีฉาบ **ข้อควรจำ** จะเป็นใหญ่เป็นโต
ต้องหาบริวารไว้ หากไม่มีบริวาร **เจ๊ง** ๕**

☐ นายเทียบ นองบุณนาค เป็นหัวหน้าศาลเปรียญธรรม ๖ ประโยค (ผู้บอกยารักษาไล่ไส้เน่าแก่หลวงพ่อก) ไปติดต่อเสมียน เรื่องจะฝากเด็กเข้าโรงเรียน **ท่านกล่าวคำสวัสดิ์พร้อมยกมือไหว้เสมียนเลย** ปรากฏว่า เสร็จเรียบร้อยอย่างรวดเร็ว (ในขณะที่นายพันตำรวจเอกมาติดต่อเรื่องเดียวกัน แต่มาแบบแสดงอำนาจ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือ ถูกปฏิเสธ ทั้ง ๆ ที่เรื่องเรียบร้อยก่อนแล้ว) ท่านหัวหน้าศาลบอกกับเสมียนว่า “ขอบพระคุณอย่างสูงครับ มีอะไรก็บอกผมนะครับ ผมรับใช้ได้ครับถ้ามีโอกาส” หลวงพ่อกถามท่านหัวหน้าศาลว่า “วันก่อนนั้นทำไมไหว้เสมียน” ท่านตอบว่า **“เรามั่นคนละหน้าที่** ผมมันใหญ่เฉพาะตอนอยู่บนบัลลังก์ ลงจากบัลลังก์แล้วก็ราษฎรเต็มขั้นธรรมดาไม่มีความหมาย **จะมีความหมายต่อเมื่อขึ้นบัลลังก์ว่าราชการต่างพระเนตรพระกรรณ** เราจะให้เขาช่วยเรา **ต้องอย่างนี้** **เอาคาถาพระพุทธรเจ้ามาใช้ อ่อนน้อมถ่อมตน**” ๕

☐ **บางที** ผู้ใหญ่แท้ ๆ **เล่นงานเรา** งูกินหาง ก้นหางคนโน้น เขาก็ขาดหาง **เราก็สวดมนต์แผ่เมตตา** ขอให้คู่กรณีมีความสุข ขอให้ผู้บังคับบัญชามีความสุข **รับรองสุดท้ายเราชนะ** ๕

- **บริวาร   มา   เพราะน้ำใจมี**
- บริวาร   หวี   เพราะน้ำใจลด**
- บริวาร   หมด   เพราะน้ำใจแห้ง**
- บริวาร   กลั่นแกล้ง   เพราะไม่ยุติธรรม ฯ**

- **แม้มี ปริญญา สามารถ**
แต่ถ้าขาด ผู้อุปถัมภ์ ก็ต่ำฐาน
ต้องอ่อนน้อม ถ่อมตน ทนทำงาน
ผู้ใหญ่ท่าน พอใจ ให้เราโต ฯ

- **ท่านทำงานเป็นนักธุรกิจ รับราชการ หรือ รัฐวิสาหกิจ ก็ดี อย่าไปสนใจกับ**
คนอื่น ให้สนใจแต่งานในหน้าที่ สร้างความดีต่อไป ไม่ต้องมอง
คนในแง่ร้าย มองคนในแง่ดี ถึงเขาจะอิจฉาเรา ก็กลับไปหาเขาเอง เขาสร้าง
ความเดือดร้อนเขาเอง ฯ

☐ หากท่านเป็นพ่อค้า แม่ขาย ต้องคิดขาดทุนไว้ก่อน **คิดขาดทุน ๆ รับรองได้กำไรแน่** ถ้าท่านเป็นแม่ทัพ **คิดว่าแพ้กัลับมา เราต้องชนะทัพ** เพราะป้องกันและเตรียมรับข้อผิดพลาดไว้แล้ว เป็นข้าราชการลูกจ้าง เป็นพนักงานองค์กรใดก็ตาม **ถูกโยกย้ายเปลี่ยนตำแหน่ง ไม่ต้องกลัวมอกกลัวมใจ เป็นเรื่องธรรมดา สร้างความดีเอาไว้ ต้องได้ดีแน่ ๆ**

☐ ความอิจฉาริษยา หากเกิดแก่หมู่คณะใด จะเป็นเหตุให้เกิดผลดังนี้

๑. ทำให้เกิดการแตกแยกความสามัคคี
๒. เป็นอุปสรรคในการประสานงานที่ดี
๓. ทำลายขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน
๔. สร้างศัตรูให้ตัวเอง
๕. ไม่มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน

☐ สาม จ. ห้า จริง. ทุกสิ่ง ป.ป.ร.ก. ท่านที่เป็นนักบริหารเอาไปใช้

๓ จ.

๑. **จัด** รูปแบบตัวเองให้สวย
๒. **จัด** สำนักงาน

๓. **จัด** สถานที่อื่นได้

๔ **จริง**

๑. **จริง** ต่อการงาน

๒. **จริง** ต่อหน้าที่

๓. **จริง** ต่อวาจา

๔. **จริง** ต่อบุคคล

๕. **จริง** ต่อความดี

ทุกสิ่ง **ป.ป.ร.ก.**

๑. **ปกครองดี**

๒. **ป้องกันดี**

๓. **รักษาความดี**

๔. **กล้าแก้ไข** ฯ

☐ **ลด ๕ ว่าง**

๑. อย่าให้สมองว่าง ต้องคิด ต้องอ่าน ต้องเขียน ต้องเรียนวิชา

๒. อย่าให้มีช่องว่างระหว่างบุคคล มีเมตตาปรานี อารีเอื้อเฟื้อ ขาดเหลือเอื้อ
จนกัน

๓. ทรัพยากรชีวิตอย่าให้ว่าง ต้องทำงาน อย่าขี้เกียจ อย่าเลี้ยงงาน

๔. เวลาอย่าให้ว่าง อย่าปล่อยให้เวลาเปล่าประโยชน์ กินกับนอน เทียวสรวลเสเฮฮา

๕. การนำก็อย่าให้ว่าง พ่อแม่ต้องนำลูก พระสงฆ์ต้องนำประชาชน

สร้าง ๕ ร่วม

ร่วมทุน ร่วมคิด ร่วมผลิต ร่วมขาย ร่วมกันรักษาความดี ฯ

☐ **สุตะมะยะปัญญา** ท่านสาธุชนโปรดทราบ **สนใจ** **สดับตรับฟัง** **ศรัทธาฟัง** **ทบทวนการฟัง** **จดหัวข้อไว้** **ปฏิบัติทันที** **อย่ารอรีแต่** **ประการใด ฯ**

☐ **การฟัง** มีหลัก ๓ ประการ

๑. ตั้งใจฟัง

๒. ตั้งใจจำ

๓. ตั้งใจนำไปปฏิบัติ

ประโยชน์ของ **การฟัง**

๑. ทำให้ได้ฟังเรื่องใหม่

๒. ได้ใส่ใจในเรื่องเก่า

๓. บรรเทาความกังวล

๔. เป็นสัมมาทิฏฐิ

๕. มีสติมั่นคง ฯ

☐ พระพุทธเจ้าสอนให้มีเพชรเก้าหน้าคือ นวรัตน์ ๙ ประการ อยู่ในคุณสมบัติของ
คน เรียกว่า อริยทรัพย์ภายใน...

๑. ขยันเอาการ

๒. งานสะอาด

๓. ฉลาดรอบคอบ

๔. ซอประวัง

๕. ซอประวัง

๖. ทรงศีลธรรม

๗. นำทางให้ถูก

๘. ปลุกสติ

๙. ดำริชอบ ฯ

ใจซื่อ มือสะอาด ทำอะไรเฉียบขาดถูกต้อง เป็นธรรม ฯ

☐ เชื้อยาก สอนง่าย เชื่อง่าย สอนยาก ฯ

☐ การกระทำใด ๆ ต้อง

๑. ทำด้วยความ **ศรัทธา**

๒. ทำด้วยความ **ตั้งใจ**

๓. ทำด้วยความ **เคารพ**

เคารพตัวเอง / เคารพสถานที่

เคารพกติกา กฎระเบียบของที่นี่ ๆ

๔. ทำด้วยจิต **สงบ**

๕. ทำด้วยความ **ถูกต้อง** ๆ

๔.๓ สังคม

ปฏิสันถารคารวตา พระพุทธเจ้าสอนไว้ชัดเจนเลย ขนาดพระพุทธเจ้ายังต้องปฏิสันถารต้อนรับแขก แขกมาต้องต้อนรับ เพราะเขาเป็นอาคันตุกะ เขายังไม่รู้ที่กินที่นอน ต้องต้อนรับเข้ามาที่พักรับรองตามฐานะของตน... ผู้แขก หมายความว่า **ยิ้มแย้มแจ่มใส ตั้งใจสนทนา เจรจาไพเราะ สงเคราะห์เอื้อเฟื้อ ขาดเหลือคอยดูกัน** ๆ คำสอนของพระพุทธเจ้าเมื่อสองพันกว่าปียังใช้ได้อยู่ สรุปเหลือสามคำยุคใหม่ได้ดังนี้

หนึ่ง สวัสดิ์คะ สวัสดิ์ครับ

สอง ขอบคุณที่อุตสาหมาเยี่ยม

สาม มีอะไรขาดตกบกพร่องให้อภัยด้วยเจ้าคะ ๆ

☐ พระพุทธเจ้าทรงพัฒนาสังคม ให้อยู่กันด้วยความเมตตาธรรม **คนมีธัมมะ** เขายิ้มแย้มแจ่มใส ตั้งใจสนทนา เจรจาไพเราะ สงเคราะห์เอื้อเฟื้อ ขาดเหลือจุนเจือกัน ยิ้มนอกยิ้มใน ๆ

☐ คำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่ใช่รับเรื่องปัญหาของคน ท่านสอนให้คนแก้ปัญหา แต่คนก็นำปัญหามาให้พระ ไม่รู้จักช่วยตัวเอง พระพุทธเจ้าสอนให้ ช่วยตัวเองได้ ฟังตัวเองได้ สอนตัวเองได้ ๕

☐ คนที่มีคุณธรรมสอนง่าย ไม่หัวดื้อหัวรั้น คนไม่มีกรรมสอนง่าย คนที่กฎแห่งกรรมดันไปทางชั่ว เขาจะไม่ฟังคำสอนของเราเลย ขอฝากญาติโยมไปคิดในวันนี้ ๕

☐ ไก่รู้จักแต่ข้าวเปลือกข้าวสาร ไม่รู้จักเพชร รู้จักพลอย คนชั่วผลักดันก็ไม่ไป ไส้ก็ไม่เดิน ๕

☐ ท่านผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย เรามีชีวิตเกิดมาแสนจะยาก อย่าใช้ชีวิตไร้สาระ อย่าให้มันขาดทุนเลย ๕

วันหยุดควรเข้าวัดปฏิบัติธรรม บางพวกชอบ ไปทัวร์บุญ ไปชมบารมี ครูบาอาจารย์ แต่น่าจะคิดมุกกลับว่า ควรทัวร์อารมณ์ตัวเองบ้าง ชมบารมีตัวเองบ้าง ถ้ามว่าบารมีคืออะไร ก็ตอบไม่ได้

บารมีชั้นประถม คือ **ความเพียร** บุคคลจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร

บารมีชั้นมัธยม ก็คือ **ตั้งใจทำงาน** อย่างถึงงานในหน้าที่รับผิดชอบ

บารมีชั้นมหาวิทยาลัย คือ **ความอดทน สร้างความดี** ไม่ต้องกลัวใครมาฉ้อโกง อาจหาญในธรรมสัมมาปฏิบัติ ไม่ต้องกลัวใครฉ้อโกง

โยมไปชมเขาว่า ปลุกมะม่วงดก ชมเขาว่า ปลุกทุเรียนดก ชมบ้านนั้นดี บ้านนั้นดี (เปรียบได้กับ **ชมบารมีครูบาอาจารย์**) แล้วโยมเคยปลุกมะม่วงสักต้นหนึ่งไหม เคยปลุกทุเรียนไหม **คิดได้ไหมนี้ ๕**

☐ **ไปไหน** ไปลา มาไหว้ พบผู้หลักผู้ใหญ่ ต้องอ่อนน้อมถ่อมตน ปากหวาน ตัวอ่อน มือเป็นหงอน นอบน้อมมกตัญญู เชิดชูระเบียบ จงเพียรด้วยวินัย จงตั้งใจศึกษา นำพาพ้นทุกข์ เป็นสุขอนันต์ เป็นหลักฐานสำคัญ **จงจำใส่ใจเอาไปใช้ ๕**

☐ **วินัยภายใน** คือ **สติ** **วินัยภายนอก** คือ **สวย เรียบร้อย** ทำอะไรให้มีระเบียบ มีระบบ ทำอะไรให้ถูกแบบถูกบท จะได้หมดจด เหมาะเจาะ ๕

☐ มนุษย์เรามีความต้องการ ๑๐ อย่าง

๑. ความรัก

๒. ความนิยมชมชอบ
๓. ความเลื่อมใสศรัทธา
๔. ความมีไมตรีจิตมิตรภาพ
๕. ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน
๖. ความเคารพนับถือ
๗. ความมีเมตตาต่อกัน
๘. ความเห็นอกเห็นใจ
๙. ความเป็นกันเอง
๑๐. ความเป็นธรรมชาติ ฯ

☐	ดู บ้านเมือง	ดูที่ความ สะอาด
	ดู ประชาชาติ	ดูที่ความ สามัคคี
	ดู คนดี	ดูที่ การงาน
	ดู ลูก ดูหลาน	ดูที่ความ เคารพ
	ดู หญิง	ดูที่ความ อาย
	ดู ชาย	ดูที่ความ กล้าหาญ
	ดู พระ	ดูที่ กิจวัตร
	ดู คฤหัสถ์	ดูที่ความ ขยันหมั่นเพียร ฯ

☐ ถ้าโรงเรียนใด จัดให้มีลาน ๔ ลาน จะแก้ปัญหาลูกได้ (วัดก็ควรมี ๔ ลาน เช่นกัน)

๑. **ลานวัด** มีบริเวณสงบร่มรื่น (เช่นเดียวกัน)
๒. **ลานใจ** ให้เด็กไหว้พระ สวดมนต์ ฟังสมาธิ (มีปฏิบัติกรรมฐาน) แล้วจะดีเอง
๓. **ลานกีฬา** ให้เด็กได้ออกกำลังกาย (เช่นเดียวกัน)
๔. **ลานดนตรี** ดนตรีช่วยให้เกิดความสุขสำคึ ช่วยให้มีปัญญา โดยเฉพาะดนตรีไทย (เพลงสาธุการ เพลงดวงพระธาตุ เพลงรับพระ เพลงพระฉัน ๗)

☐ หัวใจของวัฒนธรรมไทยมี ๓ ประการ

๑. เคารพผู้ใหญ่
๒. มีระเบียบวินัย
๓. ขนบธรรมเนียม ประเพณี ๗

☐ เข้าวัดให้ได้ ๓ วัด

๑. **วัดอุทธรม** ที่กินสะอาด ที่ถ่ายสะดวก นอนในมุ้ง ทุ่งในส้วม สวมรองเท้า
๒. **วัดอารมณ** อารมณดีหรือร้าย ใจเย็นหรือเปล่า

๓. **วัดจิตวัดใจ** มีอะไรมากระทบ อายตนะทั้ง ๖ กำหนดได้หรือเปล่า ๕

☐ **เมืองไทย ขาดศาลโคฟง จึงมีแต่ปัญหา ไร้คุณภาพ ขาดคุณธรรม ๕**

☐ **สังคมไทยจะอยู่รอด** ถ้าทั้ง ๓ สถาบันร่วมมือกัน

๑. **สถาบันวัด** ต้องช่วยกันสั่งสอนประชาชน ไม่ใช่ช่วยบอกบุญ

๒. **สถาบันโรงเรียน** ก็ต้องช่วยกัน ครูบาอาจารย์ **ต้องมีวิญญานครู**

ด้วย ต้องสอนนักเรียน เอาใจใส่ ดูแลฝึกเจริญสมาธิภาวนาด้วย ในโรงเรียน นั้นต้องสอนสวดมนต์ไหว้พระ ไปลา มาไหว้ อ่อนน้อมถ่อมตน

๓. **สถาบันครอบครัว** ช่วยกันดูแลลูกหลาน รักให้ถูกวิธี ทำความดีให้ลูก

ดู

☐ **“ผ้าเหลืองน้อยจะห้อยหู”** หมายความว่า **บวชแก้บน บวชตามประเพณี ๗ วัน บวชแล้ว ไม่ศึกษาเล่าเรียน บวชแล้วไม่ปฏิบัติกรรมฐาน**

“ผู้ดีจะเดินตรอก ชี้ออกจะเดินถนน” หมายความว่า **ผู้ดี** เดินตรองเข้าไป **ชื่อที่ชื้อครอก** ขายที่ดินแล้วก็เดิน **ชื้อปั้ง** ๕

☐ ขอเจริญพร **คนที่มีความทุกข์ ความยากความลำบากนั้น**
พระพุทธเจ้าก็สอนให้ช่วย แต่การช่วยเหลือนั้นต้องมีเหตุผล **จะช่วยใคร**
ต้องให้เขาช่วยตัวเองได้ ถ้าเขาช่วยตัวเองไม่ได้แล้ว **ช่วยไม่ได้** มี
เหตุผลนะ ไม่ใช่ใครทุกข์ก็ช่วยตะพึดไปโดยไม่มีเหตุผล ๕

☐ **ความสุข ทางโลก** บอกไว้ชัดเจน คือ

๑. สุขเกิดจากการ **มีทรัพย์**

๒. สุขเกิดแต่การ **จ่ายทรัพย์บริโภค**

๓. สุขเกิดแต่ความ **ไม่เป็นหนี้**

๔. สุขเกิดแต่การ **ประกอบอาชีพที่ปราศจากโทษ**

ในทางพระพุทธศาสนา สุขไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณ **แต่อยู่ที่จิตใจ** เพราะ
ความสุขได้มาจากการชำระใจให้สบาย **ด้วยความสุข คือ ความสงบ** ยิ่งจิตใจ
เป็นอิสระจากกิเลสตัณหาได้มากเท่าไร จิตใจก็ยิ่งมีความสุขสงบมากขึ้นเท่านั้น **ความ**
สงบนี้ คือ พื้นฐานของความสุข ๕

☐ **โลกาธิปไตย** เข้าเมืองหลวงก็หลวงตาตาม ในเมื่อเข้าเมืองหลวงหลวงตาตาม
อย่าไป ชัดเขา **อย่าตรงทางโค้ง** ถ้าตรงทางคด เราเป็นรถ จะตกถนน ๕

อัตตาทิปปไตย ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ต้องช่วยตัวเองได้ ต้องสอนตัวเองได้

ธรรมาทิปปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่

☐ **กัลยาณมิตรก็ต้องแปลว่า คือ มิตรที่ไม่เห็นแก่ตัว** ไม่เอารัดเอาเปรียบท่านผู้ใดเลย ถึงจะเป็นมิตรแท้ คนที่เอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ตัว มันจะเป็นมิตรภาพได้อย่างไร ไม่สามารถจะเป็นญาติในพระศาสนาได้... **คนไหนมีคุณธรรมประจำใจ คนนั้นเป็นมิตรแท้ ๆ**

☐ **อย่าเห็นด้วยกิเลส** ถ้าเห็นด้วยกิเลส ก็จะมองว่าคนนั้นแล้ว คนนั้นดี **ต้องเห็นด้วยปัญญา** เพราะคนเรา **มีทั้งดีทั้งชั่ว** ใช้ปัญญาสักนิด ให้มองคนในแง่ดี เหมือนอย่างที่เราสอนว่า **เอาอย่างกา แต่อย่าเอาเหยียงกา** (ดูที่อีกาขยัน คือ ข้อดี อย่าไปดูที่อีกาขี้ขโมย ข้อชั่ว) ...**แมลงหวี่ แมลงวัน** มันบินต่ำชอบของเหม็น **ผึ้ง** บินสูงชอบของหอม **คนดีมีปัญญา** เขาจะเลือกมอง เลือกฟังแต่สิ่งดี ๆ **คนจิตใจไม่ดี** ชอบดูชอบฟังแต่สิ่งไม่ดี ชอบค้นหาความชั่วของคนอื่น ๆ

☐ **บุคคลใด ทำใจไม่ได้ ก็ไปนรก** ทุกขติง ปาฏิกังขา แน่นนอนที่สุด **ดังนั้นจงทำใจตั้งแต่บัดนี้** คนต่ำเราเป็นบาป **เราโดนต่ำเป็นบุญ** (เพราะไม่โกรธ ไม่ลงโทษเขา) คนโกรธตอบ เป็นบาปมากกว่าคนต่ำ ๆ

โจมตีคนโน้น โจมตีคนนี้ **คนโดนโจมตีนั้นแหละได้บุญ** ส่วนคนไปตี
เขานั้นแหละได้บาป คนที่โดนตีได้บุญ ถ้าทำใจได้ ๕

บางทีก็ช่างน้อยเนื้อต่ำใจเหลือเกิน ฉันทำดีไม่ได้ดี เหมือนมีกรรมบัง โปรดอย่า
ไปคิด ทำใจให้ได้ **ถ้าทำใจไม่ได้ เป็นบาปคนเดียวนะ...**

ถ้าหากใครที่ไม่ถูกกับเรา มาทำท่าทำทาง **เราก็มีแต่บุญ เขาก็มีแต่
บาป** เขาเห็นเรา เขาไม่พอใจ อยากจะตีเรา อยากจะถ่มน้ำลายใส่เรา อยากจะด่าเรา
ที่เราเห็นเขาแสดงกิจกรรมารยาทไม่ดีออกมา **เราก็ใช้ตาเป็นบุญ เห็นหนอ
เป็นบุญอยู่ที่ตา** บาปก็เป็นของเขาไป กลับไปหาเขาเอง...๕

☐ **คนเรา** มีทั้งถูก ทั้งแพง มีทั้งดีทั้งเก้ มีทองคำ ก็มีทองชุบ มีหลวงพ่อทวด ก็มี
หลวงพ่อกเทียม คนดีหายาก คนเก้มีมาก ๕

☐ อย่าไปว่าคนโน้นคนนี้เขา เขาดีแค่นั้น ชาติล่วงกะสีเอาดีไม่ได้ ไปว่าเขาทำไม
คนดีมันก็ดีได้ คนชั่วมันก็ดีไม่ได้ คนดีมันจะชั่วไม่ได้ โดยวิธีนี้เราจะชื่นใจ เพราะเราทำ
ใจได้ ๕

☐ บางคนบอกคนนั้นไม่ดี คนนี้ใช้ไม่ได้ นั่นมันเป็นเรื่องของเขา **มันเป็นเรื่อง
ของคนบาปเขากัน ๕**

☐ ใครจะไปเหนื่อมาได้ก็ **ตั้งสติไว้** ไม่ต้องกังวลสนเท่ห์แต่ประการใด ใครจะ
อย่างไร เราก็ไม่รู้สักอะไร จะได้อะไร เสียอะไร เคย **ตั้งสติไว้** จะสบาย ไม่สบาย
อย่างไร ก็ธรรมดา ไม่อยากรักใคร ไม่อยากเกลียดใคร ไม่มุ่งหวังสิ่งใด ไม่มุ่งหมาย
อะไรจากใคร ก็รู้สึกว่ามีเรื่องต้องวุ่นวาย ไม่มีปัญหา **ซึ่งเป็นสัญญาณแห่ง
ความไม่มีภัย** ๗

☐ **อย่าคิดว่าเขาจะเหมือนเรา** มิฉะนั้นจะเสียใจ บางคนเข้าใจว่าคนอื่น
คงเหมือนเรา **เหมือนไม่ได้** เพราะแตกต่างกันด้วยกฎแห่งกรรม เหมือนกันไม่ได้ ๗

☐ ถ้าอารมณ์ร้ายเข้ามาแทนอารมณ์ดี มันจะออกมาชัดเจนดังนี้

คนใจสูง	กลายเป็น	คนใจต่ำ
คนใจดี	กลายเป็น	คนใจดำ
คนใจงาม	กลายเป็น	คนใจง่าย
คนไว้ใจได้	กลายเป็น	คนโลเล
คนมีเสน่ห์	กลายเป็น	คนหน้าซัง
คนพูดน่าฟัง	กลายเป็น	คนพูดไม่เข้าหูคน

☐ อตมาเกรงใจโยมเหลือเกินนะ นึกว่ามาช่วยกัน สร้างคนเถอะ สร้างลูกหลาน
ชาติไทย เจริญพรจดไว้เลยนะ ถ้าไม่มาช่วยกันนะ อีก ๒๐ปี ลูกหลานจะไปไม่รอด จะ
ไม่มีที่ดินอยู่ ขอฝากไว้ด้วย ยิงคนชาวจังหวัด....ลูกเกิดมาไม่มีใครอยู่ ...เลยนะ ไม่
เคยกลับมาช่วยพ่อแม่ทำนาเลย หนีเข้าไปเป็นลูกจ้างในกรุงเทพฯ หมด พ่อแม่มีนา
เป็นร้อย ๆ ไร่ ขายแตกแหลกราญ แจกให้ลูกไป (ข้อความนี้พิมพ์เผยแพร่ปี ๒๕๓๒
แต่หลวงปู่พูดไว้ก่อนหน้านี ต่อมายุคเศรษฐกิจฟองสบู่ มีการขายที่ให้ต่างชาติ นัยว่า
เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม แล้วลูกหลานก็ไปเป็นลูกจ้างกินเงินเดือน ตอนหลังนี้ ฟองสบู่
แตก รัฐบาลแก้ปัญหาไม่ได้ต้องขายทรัพย์สินให้ต่างชาติ ต่างชาติเข้ามา Take over
และเข้ามาลงทุนหลายกิจการธุรกิจไทยล้ม สรุปว่า ร้ายแรงกว่าการเสียกรุงศรีอยุธยา
ครั้งที่ ๒ ล้นเกล้ารัชกาลที่ ๖ มีพระราชนิพนธ์ เตือนเราไว้นานแล้ว “**ใครมาเป็น
เจ้าเข้าครอง : ผู้รวบรวม**)

☐ **ผู้มีธัมมะ ผู้มีใจเมตตา** เรียกว่า **ผู้มีเกียรติ** คนที่เป็นใหญ่เป็นโต **ไม่
มีธัมมะ ไร้คุณธรรม** พระพุทธศาสนา **ไม่เรียกคนเหล่านี้ว่า ผู้มีเกียรติ**

☐ **ความรู้ที่จะให้ทันโลกในปัจจุบันนี้ก็คือ รู้ทุกสิ่งในบางสิ่ง และรู้บางสิ่ง
ในทุกสิ่ง ๆ**

☐ **บวชลูกบวชหลาน อย่าแห่ เป็นหนี้สงฆ์ เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ต้องสวดพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ รำลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ลูกของนาค แม่ของนาค พ่อของนาค จะได้บุญ ไม่ใช่เอาเหล้ามากินกันในเขตชั้นทสี่มา ท่านจะเป็นหนี้สงฆ์ ขอฝากไว้ด้วยนะ ๕**

☐ **จะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า มีเถิดเทิง เติ้งบ้อง เอานาคมีชีคอแล้วเดินไปเป็นบาป... เอาเหล้าไปกิน แอ่นหน้าแอ่นหลัง ล้อเรียนพระพุทธเจ้า เป็นบาปที่สุด เขตพุทธาวาสเป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้า ต้องถอดรองเท้า หุบร่ม ต้องห่มผ้า (เครื่องแต่งกาย) ให้เรียบร้อย อย่างนี้เป็นการแสดงความเคารพ... ขาดการเคารพไม่ได้บุญ ไม่ได้ความดีด้วย แต่การเคารพยังทำไม่ได้ ๕**

☐ **งานศพพ่อแม่ เอาเหล้าไปกินหน้าศพ เอาการพนันไปเล่นหน้าศพ โยมจะต้องลงนรก ดวงวิญญาณไม่ได้รับส่วนบุญ และไม่ให้พรแก่ลูกหลาน ขอฝากโยมไว้ด้วย อย่าฝืนชินกระทำให้ ๕**

☐ **เวลากรวัดน้ำ อย่าไปจับกันกัน หรือ จิ้มกันต่อกันเป็นแถว (พนมมือ ตั้งใจอุทิศไปให้ก็ได้) ยถา.....เปตานั้น ให้แก่เปรต สัพพีติโย หมายความว่า ให้พรแก่คน ยถาให้ผี สัพพีให้คน ต้องพนมมือรับพร ขอฝากไว้ด้วย ๕**

☐ **คติธรรมจากกงเต็ก** ทั้งสตางค์ลงบ่อ ๔ บ่อ ได้แก่

บ่อที่ ๑ ใช้หนี้เก่า คือ เลี้ยงดูพ่อแม่

บ่อที่ ๒ ให้เขากู้ คือ เลี้ยงดูลูก

บ่อที่ ๓ ผังไว้ คือ ทำบุญทำทาน

บ่อที่ ๔ ทิ้งแหว คือ เลี้ยงตนเอง

นี่เป็นปริศนา รถก็มี ตึกก็มี บ้านก็มี แอร์ก็มี (เครื่องกระดาศ พิธีกงเต็ก)

เอาไปเผาไฟหมด ไม่ได้เผาไปให้คนตายใช้ในภพหน้า มีหมายความว่า ตายแล้วทรัพย์สมบัติเอาไปไม่ได้ ที่เอาไปได้ต้องใส่ใจไป คือ บุญกับบาป และความรู้ ๆ

☐ นุ่งดำไปงานศพหรือไว้ทุกข์ โปรดไปสอนลูกหลาน **ไฟมันดับแล้ว ฟอกก็ตาย แม่ก็ตาย มันมืด จึงนุ่งดำ ๆ**

☐ นางกวักหลวงพ่อจรัญ **ยิ้มแย้มแจ่มใส ตั้งใจสนทนา เจรจาไพเราะ สงเคราะห์เอื้อเฟื้อ ขาดเหลือคอยดูแล ไม่แปลกลูกค้ามา ๆ**

☐ บุคคลที่สอนยาก

๑. พระ   ๒. ครู   ๓. คนสูงอายุ   ๔. คนปัญญาอ่อน

☐ พระดั่ง อาจไม่ดี พระดี อาจไม่ดั่ง ความขยัน เป็นคุณสมบัติของ คน
ความอดทน เป็นคุณสมบัติของพระ ฯ

☐ ธรรมถึงท่าน ท่านถึงธรรม เป็นพระได้ ถึงจะนุ่งเหลืองห่ม
เหลือง แต่ไม่ถึงธรรม ก็เป็นเพียงพระสมมุติฯ

☐ พ่อค้าแม่ค้า ใครด่าอย่าโกรธ ขายเอาเงินอย่างเดียว ฯ

☐ บางคนต้องเช่าที่เขาอยู่ หมดส์ัญญาเช่าถูกไล่ที่อยู่ กลุ้มใจนึกว่าไล่ไปให้
จน ถ้าอยู่ที่เดิมรวยแค่นี้ ไปอยู่ที่ใหม่ กลับรวยยิ่งขึ้น เขาไล่ให้ไปรวย บุญ
กุศลส่ง เป็นอย่างนั้น

☐ ประชาชน คือ ชชาติ คุณธรรม ที่ยึดเหนี่ยวของประชาชน คือ ศาสนา ผู้นำของประชาชน คือ พระมหากษัตริย์ ฯ

☐ พระพุทธเจ้าเน้น วิชาการ ครบ แล้วเน้น ปฏิบัติการ แก้ปัญหาชีวิตในสังคม สองอย่างควบคู่กันไป มีความรู้คู่ความดี ถ้ามีความรู้ขาดความดี เหมือนท่านมีบ้าน ไม่มีบันได บ้านสวยหรูน่าทัศนาดู แต่ไม่มีบันได เสียใจด้วย น่าเสียดายนะครับ ฯ

☐ อาตมาสอนเด็ก นะโมทูนหลัก คือ กตัญญูนะลูกนะ นอบน้อม กตัญญู เชิดชูระเบียบ เปียบด้วยวินัย หนักตั้งใจศึกษา นำมาพันทุกข์ เป็นสุขอนันต์ เป็นหลักฐานสำคัญ คุณหนูจำใส่ใจ ฯ

☐ ท่านทั้งหลายเอ๋ย ขอทานเข้าบ้าน อย่าโล้อย่างหมอย่างหมานะ ถ้าจะทำทานก็ทำไป ถ้าไม่ทำ ก็นิ่งเสียฯ

(เรื่องนี้เป็นประสบการณ์ของหลวงพ่อกี่ว่าเคราะห์ฐิติมีที่นาขนาด ๓,๐๐๐ กว่าไร่ สอนลูกไม่ให้ทำบุญ ใสบาตร ไม่ให้เงินขอทาน ตายไปแล้วเกิดในครอบครัวขอทาน กลับมาขอทานบ้านของลูกตัวเอง แล้วก็โดนไล่ และเคราะห์ฐิติที่เป็นขอทานในชาตินี้ ก็เป็นขอทานจนกระทั่งตายข้างถนน : ผู้รวบรวม)

☐ วันผู้สูงอายุควรทำให้ได้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ลูกหลานต้องนำอาหารไปเลี้ยงพ่อแม่ให้อิ่ม
๒. เลี้ยงเพื่อนให้อิ่ม
๓. บำบัดทุกข์บำรุงสุข ใครมีทุกข์ ก็ช่วยเหลือ
๔. ถวายจตุปัจจัยแก่สมณพราหมณาจารย์ ผู้ทรงศีลทรงธรรม
๕. ทำพลี ๕
  - ๕.๑ ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ
  - ๕.๒ อติถิพลี ต้อนรับแขก โภกาปราศรัยถามสารทุกข์สุกดิบกัน
  - ๕.๓ ปุพพเปตพลี บังสุกุลให้ผู้ตาย (พ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ตายไปแล้ว) หรือ ถวายสังฆทานก็ได้
  - ๕.๔ ราชพลี อย่านำไปโกงหลวง เสียภาษีให้ถูกต้อง
  - ๕.๕ เทวดาพลี รำลึกถึงเทวดาประจำวันเกิด คือ พ่อแม่

☐ **การป้องกัน** ความรัก ความเกลียด ความหวัง ไม่ให้เกิดขึ้นในความนึกคิด ต้องกำหนดว่า คิดหนอ ๆๆ

ความรัก ความต้องพลัดพรากจากคนรัก จากของรัก และสิ่งที่รัก

ความเกลียด ความต้องคลุกคลีอยู่กับคนที่เกลียด ของที่เกลียด และสิ่งที่เกลียด

ความผิดหวัง ปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้น

ถ้าไม่ ความรัก ความเกลียด ความหวัง ก็ไม่มี **ภยชีวิต ๕ ประการ** ได้แก่

๑. ความเศร้าโศกเสียใจ **เป็นภยชีวิต**

๒. ความร้องไห้ บ่นเพ้อรำพัน **เป็นภยชีวิต**

๓. ความลำบากกาย **เป็นภยชีวิต**

๔. ความลำบากใจ **เป็นภยชีวิต**

๕. ความคับแค้นใจ ความชอกช้ำใจ **เป็นภยชีวิต** ฯ

มาวัดขอให้รับพรไปปฏิบัติ **ไม่ใช่รับน้ำมนต์แล้วเป็นคนดี เป่าหัวแล้วเป็นคนดี** ไม่ใช่ นั่นแค่เป็นกำลังใจเท่านั้น ฯ

ความสบาย	ได้มาจาก	ความลำบาก
ความสุข	ได้มาจาก	ความทุกข์
ความเจริญ	ได้มาจาก	ความเสื่อมโทรม
ความรวย	ได้มาจาก	ความจน
ความฉลาด	ได้มาจาก	ความโง่
ความรู้	ได้มาจาก	ความไม่รู้
สอนจากหยาบ	ไปหา	ละเอียด
สอนจากง่าย	ไป	ยาก ฯ